

**Azərbaycan Respublikasının Təhsil
İnstitutunun tədqiqat nəticələri,
təhsil proqramları və dərsliklər**

Scopus®

 ERIC
Institute of Education Sciences

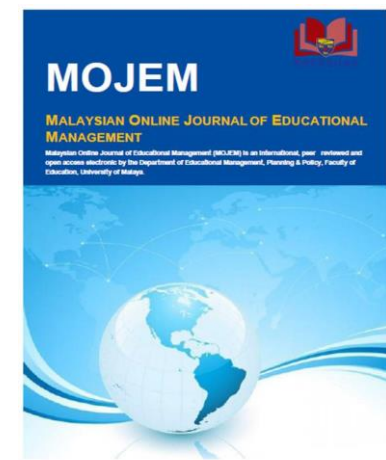
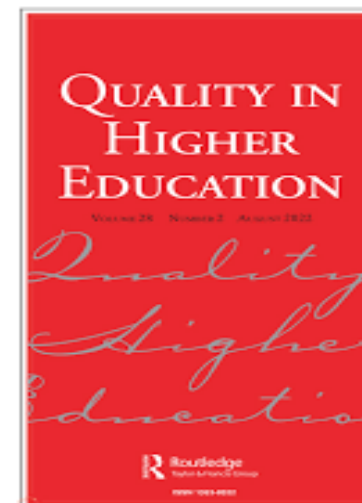
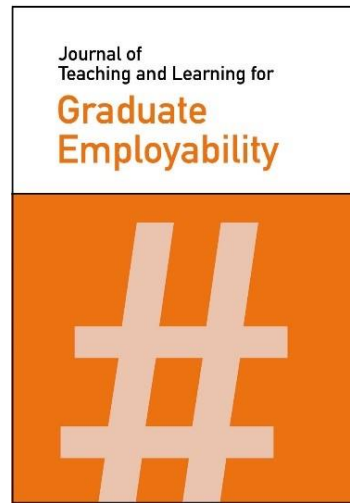

2021-2022-ci illər ərzində

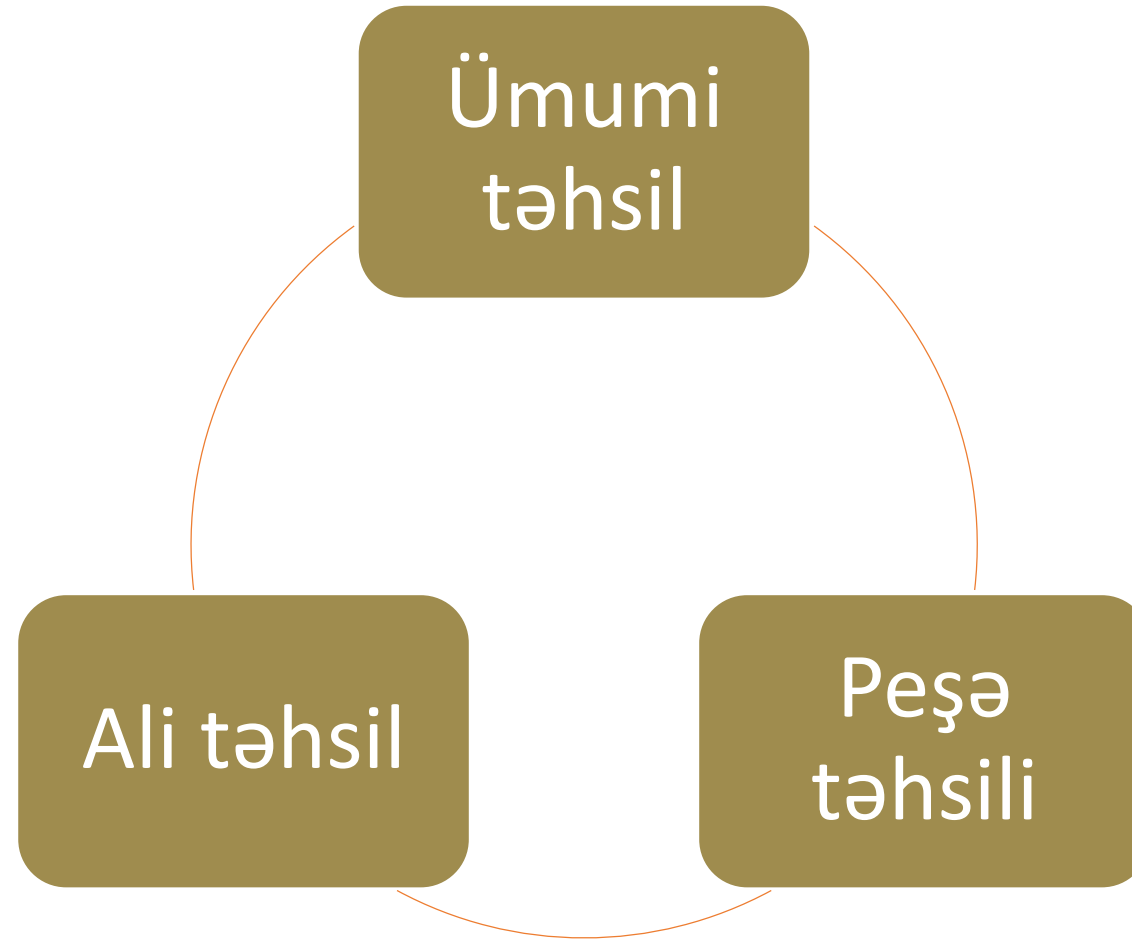
Azərbaycan Respublikasının Təhsil İnstitutunun
əməkdaşlarının/doktorantlarının/dissertantlarının

yerli və beynəlxalq elmi jurnallarda **32** məqaləsi

nəşr olunmuşdur

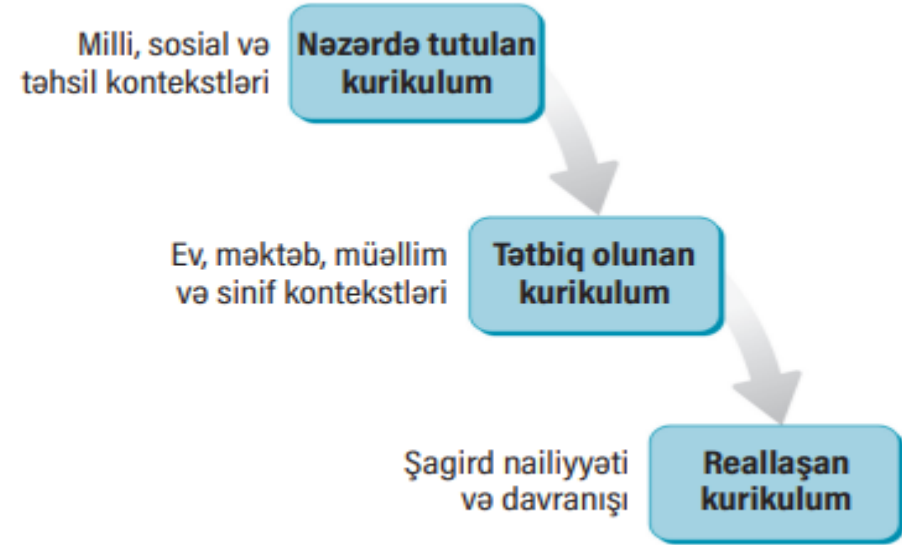
Tədqiqatların istiqamətləri

- Sosial-iqtisadi cəhətdən yaxşı təmin olunmuş şagirdlər zəif təminatlı şagirdlərdən daha yaxşı PISA nəticəsi göstərirlər, lakin bu iki qrup şagirdin nəticələri arasındakı fərqlilik ölkələrdən asılı olaraq dəyişir.
- PISA 2018-də sosial-iqtisadi cəhətdən çoxtəminatlı şagirdlərimiz aztəminatlı şagirdləri 41 balla üstələyiblər.
- Anası tam orta məktəbi bitirmiş şagirdlə, anası, ümumiyyətlə, təhsil almamış şagirdin oxu nəticəsi arasında 41 bal fərq vardır.
- Anası tam orta məktəbi bitirmiş şagirdlə, anası təhsil almamış şagirdin riyaziyyat nəticəsi arasında 52 bal fərq vardır.
- Anası tam orta məktəbi bitirmiş şagirdlə, anası təhsil almamış şagirdin təbiət fənləri üzrə nəticəsi arasında 27 bal fərq vardır.

TIMSS BEYNƏLXALQ QIYMƏTLƏNDİRMƏSİ TƏHSİL SİYASƏTİNİN MÜƏYYƏNLƏŞDİRİLMƏSİNDƏ ALƏT KİMİ

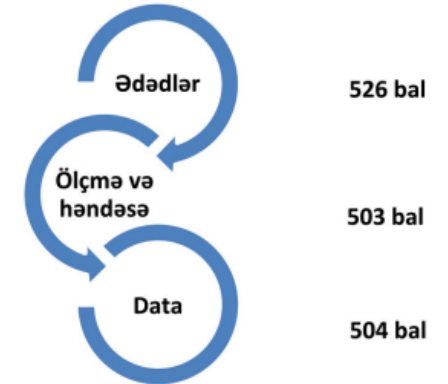
- Bu beynəlxalq qiymətləndirmədə təhsil proqramına (kurikulum modeli) üç aspektdən baxılması vacib hesab edilir: nəzərdə tutulan kurikulum, tətbiq edilən kurikulum və reallaşan kurikulum).

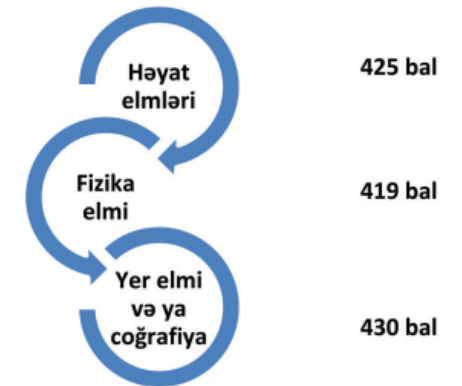
- TIMSS 2019-da “Riyaziyyat” fənni üzrə minimum bilik səviyyəsinə çatan 4-cü sinif şagirdləri arasında oğlan və qızların nisbəti bir-birinə yaxın olsa da, TIMSS 2015-lə müqayisədə oğlanların orta balı qızlardan yuxarı olmuşdur. Bu fərqi aradan qaldırılması üçün ibtidai təhsilin ilk illərindən başlayaraq, əlavə resurslara və diferensiallaşdırılmış təlimə, yeni strategiyalara ehtiyac olduğu ortaya çıxır.
- 8-ci sinifdə isə bir çox ölkələrdə minimum bilik səviyyəsinə çatan qızların nisbəti oğlanlardan çox olmuşdur ki, bu da bərabərsizliyin azaldılması üçün səylərin davam etdirilməsinə ehtiyac olduğunu göstərir

- Riyaziyyat üzrə şagirdlərimizin orta göstəricisi 515 bal, təbiət elmləri üzrə isə 427 bal olmuşdur. Təbiət elmləri üzrə məzmun nəticələrinə nəzər saldıqda, yer elmi və ya coğrafiya üzrə nəticənin ümumi ortadan yuxarı, həyat elmləri və fizika elmi üzrə nəticənin isə ümumi ortadan aşağı olduğunu görürük.
- TIMSS qiymətləndirməsində əhatə olunan heç də bütün mövzular bizim ibtidai təhsilin məzmununda öz əksini tapmamışdır. TIMSS-in qiymətləndirdiyi mövzuların 54%-i (26 mövzudan 14-ü), ümumiyyətlə, bizim yerli məzmununda əhatə olunmayıb.
- Məzmun xətləri üzrə yerli məzmunu nəzər saldıqda isə fizika elmi üzrə məzmun xəttinin 83%-nin, həyat elmləri və coğrafiya məzmun xəttinin isə 29%-nin yerli təhsil proqramında yer almadığını görürük.
- Yüksək nəticə qazanan ölkələrdə TIMSS mövzularının əksəriyyətinin yerli məzmununda əhatə olunmasını görürük. Yüksək nəticə göstərmiş 10 ölkədən 6-da TIMSS mövzularının yarısı və ya daha çoxu yerli məzmununda öz əksini tapmışdır.

Qrafik 1 Riyaziyyat üzrə nəticələr

Qrafik 2 Təbiət elmləri üzrə nəticələr

- Riyaziyyat üzrə şagirdlərimizin ən yuxarı göstəricisi tətbiqetmə tələb edən suallarda müşahidə olunduğu halda (519 bal), bilmə və əsaslandırma lazım olan suallar üzrə göstəricilər bir qədər az, müvafiq olaraq 513 və 506 bal təşkil edir.
- Şagirdlərimizin təbiət elmləri nailiyyəti üzrə orta balı 427 olduğu halda, bilmə üzrə 425, tətbiqetmə üzrə 419, əsaslandırma üzrə isə 430 bal təşkil etmişdir. Ən aşağı nəticə tətbiqetmə tələb edən suallardan, ən yuxarı nəticə isə əsaslandırma lazım gələn suallardan əldə olunmuşdur.
- Təbiət elmləri üzrə qiymətləndirmə kriteriyalarında idrak səviyyələrinə dair nüansları nəzərə alıqda belə bir qənaətə gəlmək mümkündür:
 - Əgər TIMSS qiymətləndirməsinin növbəti dövründə ölkə olaraq nəticələrimizin yüksəlməsini istəyiriksə, onda həyat bilgisi dərində keçirilən mövzularda təbiət elmlərinə daha çox yer verilməlidir;
 - Hər bir mövzunun sonunda verilən sual və tapşırıqlar spesifik çərçivədə, eyni zamanda digər mövzularda öyrənilmiş bilikləri əhatə edəcək məzmununda tərtib olunmalıdır;
 - Həyat bilgisi üzrə təqdim olunmuş mövzular və suallar şagirdlərə tənqidi və intuitiv düşünmə bacarıqlarını aşılmalıdır.

Tədqiqat nəticələri

- Bakı şəhəri üzrə 54 məktəbdə 5791 şagirdin iştirakı ilə onlayn təhsil ilə bağlı sorğu keçirilib.
- Müəllimlərin marağı/həvəsi, qarşılıqlı əlaqə və əməkdaşlıq səviyyəsi ilə şagirdlərin məmnunluq səviyyəsi arasında statistiki olaraq əhəmiyyətli pozitiv bir əlaqənin olduğu müşahidə olunub.

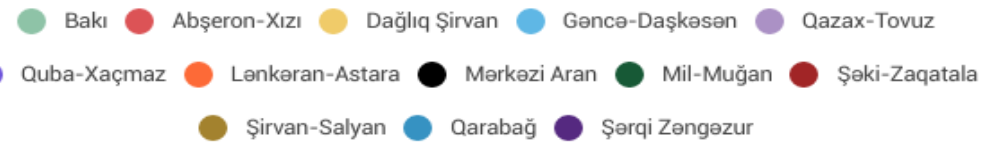

Iskandarova, A., Nadirzada, N., & Gurbanova, U. (2022). Students' attitudes towards online mode of education: challenges and student satisfaction in secondary schools of Azerbaijan. *Revista Universidad y Sociedad*, 14(S1), 88-96.

Tədqiqat nəticələri

- Müəllimlərin İKT-yə hazırlıq səviyyəsini və onların İKT alətlərindən istifadə ilə bağlı təsəvvürlərinə təsir edən amilləri ortaya çıxarmaq əsas məqsəd olmuşdur.
- Cinsiyyət effektiv bir faktor deyil.
- Yaşı gənc olan müəllimlərin İKT bacarıqları daha yüksəkdir, eyni zamanda İKT-nin tədris prosesinə inteqrasiyası ilə bağlı müsbət düşüncədədirlər. Yaşı gənc olan müəllimlərin təşviş, spektisizm və texnofobiyası daha aşağıdır.

Populyasiya və nümunə kütlə

Cəmi 2578

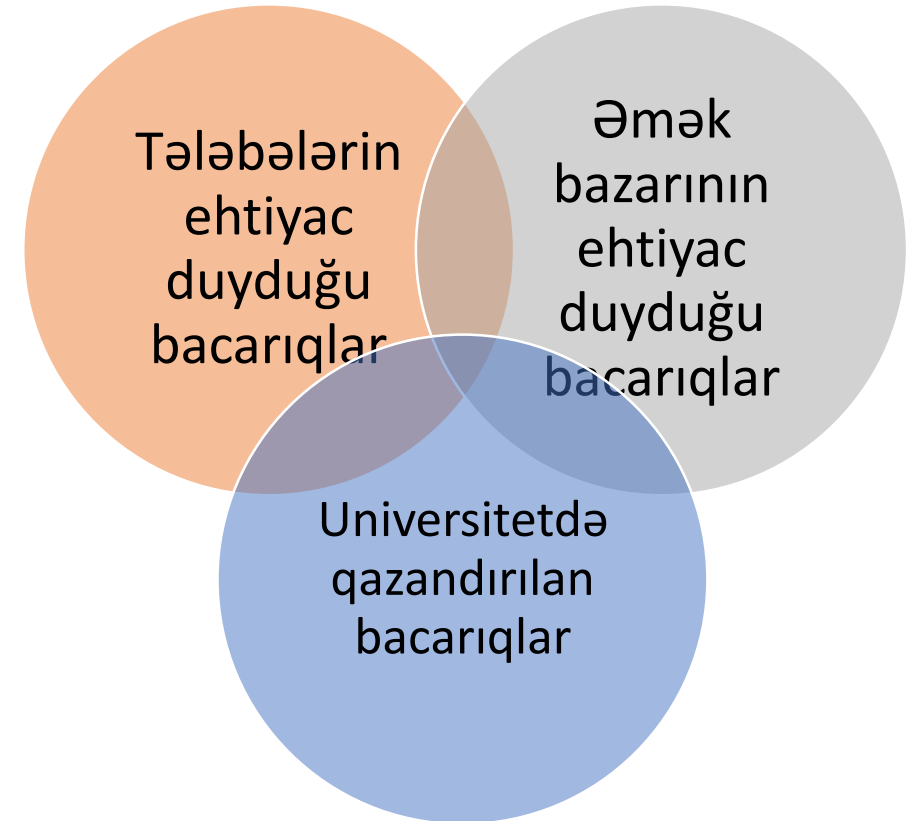
Sertifikatlaşma təhlil nəticələri

Yaş aralığı	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60+	Cəmi
Keçid balını yığanlar	100%	92%	79%	79%	79%	80%	78%	68%	78%
Təkmilləşməyə ehtiyacı olanlar	0%	8%	21%	21%	21%	20%	22%	32%	22%

Yaş qruplarına görə bal paylanması	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60+	Cəmi
0-10			6	9	5	7	11	14	52
11-20		14	121	156	124	87	104	179	785
21-29		36	202	253	257	197	224	361	1 530
30-40	1	56	292	499	406	371	441	537	2 603
41-50	24	133	403	549	542	430	437	478	2 996
51-60	109	401	537	567	530	356	294	184	2 978
CƏMİ	134	640	1 561	2 033	1 864	1 448	1 511	1 753	10 944

Tədqiqat nəticələri

- 6 universitetdə təhsil alan 2515 tələbə ilə sorğu, universitet idarəçiləri və işəgötürənlər ilə müsahibələr həyata keçirilmişdir;
- Tələbələrin və iş dünyasının ehtiyac duyduğu bacarıqlar ilə universitetlərin qazandırdığı bacarıqlar arasında uyğunsuzluq var;
- Müsahiblərin əksəriyyəti iddia edir ki, universitet məzunlarının bacarıq səviyyələri müəssisələrin hazırkı tələblərinə uyğun deyil;
- Uyğun gəlməyən bacarıqlar: İKT, data analizi, innovasiya, planlama, özünəgüvən, problem həll etmə, qərarvermə, özünü qiymətləndirmə, xarici dil, ana dili və ünsiyyət.

Amirova, G., & Valiyev, A. (2021). Do university graduate competences match post-socialist labour market demands? Evidence from Azerbaijan. *Journal of Teaching and Learning for Graduate Employability*, 12(2), 332–347

Tədqiqat nəticələri

İş dünyasının nümayəndələrinin fikirlərinə görə:

- *Məzunlar idarəetmə və sahibkarlıq bacarıqlarına sahib olmalı, dürüst və çevik olmalıdırlar;*
- *Əmək bazarı peşə təhsil müəssisələri ilə əməkdaşlığa istəklidir;*
- *Əmək bazarına daxil olan məzunlar nəzəriyyə ilə tanış olsalar da, işin praktik tərəfini xidmət müddətində öyrənirlər.*

Məzunların fikirlərinə görə:

- *Təcrübə peşə təhsilinin ilk ilindən başlanmalı;*
- *Təhsil müddətində praktik dərs və fəaliyyətlərə daha çox üstünlük verilməli;*
- *Dərslər sənayedə çalışan mütəxəssislər tərəfindən verilməlidir.*

Nəzərova, A. (2022). İşəgötürənlər üçün vacib olan müasir bacarıqların tədqiqi və onların peşə təhsili proqramlarında əks olunması vəziyyəti.
Zeynallı, L. (2022). Yeni yaradılmış peşə təhsil müəssisələrinin məzunların məşğulluğuna təsiri.

Məktəbəqədər təhsil üzrə yeni kurikulumun və metodik vəsaitin təqdimatı

Məktəbəqədər təhsil üzrə yeni kurikulumun təsdiq olunması

Azərbaycan Respublikasının Elm və Təhsil nazirinin 11 aprel 2022-ci il tarixli F-181 nömrəli əmri ilə təsdiq edilmişdir.

Məktəbəqədər təhsil üzrə metodik vəsaitin təqdimatı

Məktəbəqədər təhsil üzrə metodik vəsait hazırlanıb, yay ayları ərzində Elm və Təhsil Nazirliyinin müvafiq şöbələrinə, həmçinin kənar mütəxəssislərə rəy verilməsi üçün göndərilib. Artıq rəylər toplanıb. Verilmiş rəylər əsasında metodiki vəsait hazırda təkmilləşdirilir. Sentyabr ayının sonunda yenidən rəy verilməsi üçün Elm və Təhsil Nazirliyinin müvafiq şöbələrinə göndəriləcək.

Fənn kurikulumlarının təkmilləşdirilməsi prosesi

Tamamlanmış (Təsdiqlənmiş) kurikulumlar

Təkmilləşdirmə prosesi davam edən kurikulumlar

Təkmilləşdirilməsi 2022-də nəzərdə tutulan kurikulumlar

- ❖ Məktəbəqədər təhsil kurikulumları (*Elm və Təhsil nazirinin 11 aprel 2022-ci il tarixli F-181 nömrəli əmri*)
- ❖ Təmayül siniflər üçün fənn kurikulumları (*Elm və Təhsil nazirinin 28 aprel 2022-ci il tarixli F-238 nömrəli əmri*)

- ❖ Həyat Bilgisi I – IV
- ❖ Təbiət V – VI
- ❖ Fizika VII – XI
- ❖ Kimya VII – XI
- ❖ Biologiya VII – XI
- ❖ Riyaziyyat I – XI

- ❖ Azərbaycan dili
- ❖ Ədəbiyyat
- ❖ İngilis dili
- ❖ Coğrafiya

Ehtiyat dərsliklərin hazırlanması prosesi (2017-2022)

Tam istifadəyə verilmiş dərsliklər

Pilot sınağı mərhələsində olan dərsliklər

2022-ci ildə hazırlanan dərsliklər

- ❖ Məktəbə hazırlaşırım (4 kitab)
- ❖ Azərbaycan dili (tədris d.) – I-III
- ❖ Azərbaycan dili (dövlət d.) – I-III
- ❖ Riyaziyyat – I-III
- ❖ Happy Campers – I-III
- ❖ Təbiət – V

Müəllif heyəti – 22

- ❖ Azərbaycan dili (tədris d.) – IV
- ❖ Azərbaycan dili (dövlət d.) – IV
- ❖ Riyaziyyat – IV
- ❖ Happy Campers – IV

Pilot sınaqlarının əhatə dairəsi

- ❖ Məktəb sayı – 248
- ❖ Müəllim sayı – 274
- ❖ Şagird sayı – 8000+

- ❖ Azərbaycan dili (tədris d.) – V
- ❖ Azərbaycan dili (dövlət d.) – V
- ❖ Riyaziyyat – V
- ❖ Təbiət – VI
- ❖ Həyat bilgisi – I

Diqqətiniz üçün təşəkkürlər!